

Àngel Marsà, o la importància de les ombres

É difícil referir-se a l'art produït a Catalunya durant la postguerra sense que un moment o altre no aparegui el nom d'Àngel Marsà i Beca (Girona 1900-1988). Sol ser un esment fugaç, perquè per als mateixos historiadors de l'art és només això, una anotació al marge per situar-lo com a promotor, en una petita floristeria de Barcelona anomenada El Jardín, d'uns cicles experimentals d'art que van donar a uns joveníssims Enric Marquès, Emília Xargay i Joaquim Casellas, a l'olotí Jordi Curós i fins i tot a Joan-Josep Tharrats la primera oportunitat d'exposar a la capital. Com a crític d'art, mereix també de tant en tant alguna acotació la seva activa presència a terres gironines per propagar la necessitat de trencar amb la normativa acadèmica del franquisme en infinitat de conferències i presentacions de mostres que, en el seu moment, van tenir un caràcter rebel i programàtic, com les impulsades pel Círculo Artístico a favor de l'informalisme. Els artistes gironins, des de Carles Vivó a Torres Monsó, van trobar-hi sempre un aliat disponible i afable. Que a més a més fos gironí és quasi un apunt anecdòtic: si s'hagués quedat a la seva ciutat en comptes de marxar a Barcelona encara nen, probablement no hauríem d'agrair-li més del que va donar-nos essent-ne lluny. Però el cas és que era nascut aquí i, a l'hora de les últimes disposicions, aquí va voler que es quedés la seva col·lecció d'art: més de nou-centes obres adquirides al llarg de tota una vida que constitueixen, més enllà del valor de mercat –que amb certa mesquinesa se li ha volgut discutir–, un reflex molt alligonador de la mena d'art que formava part dels circuits d'avantguarda a Catalunya entre els anys quaranta i setanta.

Ha passat prou temps perquè comencem a interessar-nos seriosament per Àngel Marsà. Ben mirat, quan va fundar els seus cicles experimentals a El Jardín, on a més de descobrir valors incipients (Aulestia, Brotat, Millares, Hurtuna, Selva) va rescatar per a les noves generacions vells amics com ara el caricaturista Bon o l'oblidatíssim Josep M. de Sucre, era ja a prop de la cinquantena, i molts, a Barcelona mateix,

XAVI ROQUETA

ignoraven que rere aquell respectat crític d'art d'*El Correo Catalán* s'amagava l'autor veritable del *Manifest Vibracionista*, atribuït a Rafael Barradas, tot i que l'uruguaià no va voler ni subscriure'l, escandalitzat pel to pugilístic que hi havia donat l'intrèpid Marsà, llavors amb vint anys, acabat de sortir de l'escola de Llotja i àvid freqüentador de la bohèmia de les redaccions dels diaris afins al lerrouxisme radical i dels cafès i les tavernes de mala vida del districte cinquè, aquell barri xino la llegenda del qual popularitzaria en unes novel·letes de quiosc dels anys vint i trenta, sovint amb el pseudònim d'Enrique Mistral. Cronista de l'Exposició Universal de 1929, va fer una carrera periodística fulgurant sota la dictadura de Primo de Rivera i durant la República, quan arribaria a ser la mà dreta de Gaziol com a redactor en cap de *La Vanguardia*. Com el mateix Sucre, o com Carles Sindreu o fins i tot Joan Teixidor, Marsà és una d'aquestes generoses figures a l'ombra que fan més versemblant i apassionant la història de l'art català del segle xx.